

19/01/2017

Som essencialment els nostres cervells?

Aquest article explora contextes i significats de la noció, extremament difosa des de mitjan segle XX, segons la qual som essencialment els nostres cervells, a través de diferents exemples, principalment del món de la ficció literària i cinematogràfica. L'autor assenyala com altres característiques han desafiat aquesta afirmació en els arguments narratius per reafirmar la identitat personal dels seus protagonistes.

Istock/llhedgehogll

Amb l'augment de la durada de vida, la deterioració del cervell s'ha transformat en un problema de proporcions pandèmiques. La forma més coneguda és la malaltia d'Alzheimer, que afecta la memòria, el llenguatge i la coordinació muscular; en l'estat avançat, decau la massa muscular, els pacients es tornen incontinents, perden la memòria a llarg termini, deixen de reconèixer als seus afins. Aquest dramàtic quadre ha inspirat commovedors testimoniatges de pacients (com els autoretrats del pintor William Utermohlen) o de familiars (com "El cervell del meu pare" del novel·lista Jonathan Franzen).

El deteriorament del cervell destrueix les característiques que tradicionalment defineixen la persona i asseguren la identitat personal. Les malalties neurodegeneratives semblen així confirmar al filòsof Roland Puccetti quan va escriure que "on va el cervell va la persona." El mateix autor va novel·lar la seva afirmació en *La mort del Führer* (1972), on el cervell de Hitler es perpetua en el cos d'una dona jove i voluptuosa. Aquest inquietant personatge transgènere és també un paradigma del "cervell transgeneracional:" el trasplantament del

cervell de la persona A, anciana o mortalment malalta, al cos de B, jove i sana, permet que A perduri. Ficció? El 2015 un neurocirurgià italià va anunciar poder dur a terme una operació funcionalment equivalent (trasplantament de cap), i un jove rus, immobilitzat amb atròfia muscular espinal, es va oferir com a voluntari. Però la ficció va més enllà: com fa del cervell l'única part del cos que no envelleix, successius trasplantaments a cossos sempre joves i sans donen al beneficiari una durada de vida indefinida. El cervell, matèria perible, exerceix així el paper que abans li tocava a l'ànima, substància immaterial i incorruptible.

La literatura i el cinema de ficció contenen elements centrals d'antics mites. A Titó i a la Sibila de Cumas, els déus concedeixen respectivament la immortalitat i una longevitat desmesurada, però sense la joventut eterna. En tots dos casos, la motivació dels déus involucra el desig sexual. I en tots dos casos, els beneficiaris acaben rebutjant la supervivència. Les ficcions modernes combinen aquests elements amb una característica que els dona un valor cultural i filosòfic particular per al moment contemporani: si bé la idea generalitzada que “som el nostre cervell” és el postulat que llança les seves trames, els desafiaments que els protagonistes enfronten en els seus “nous cossos” la qüestionen i ressalten dimensions contextuais i relacionals que resulten també ser constitutives de la persona.

Fernando Vidal

Professor d'investigació ICREA - Centre d'Història de la Ciència (CEHIC) UAB
fernando.vidal@icrea.cat

Referències

[View low-bandwidth version](#)